

Pericopa Emor – Cine este evreu?

Știm cu toții că identitatea unui copil născut din căsătorie mixtă se stabilește după statutul mamei. Legea asta apare în Mișna, tractatul Kidușin 3:12, care spune că orice femeie care nu are *kidușin* אִשְׁרָאֵלִית, adică nu este măritată după *halacha*, îi transmite copilului propriul ei statut, adică acesta este „luat după mamă” (dacă este evreică și copilul este evreu). Gmara אִשְׁרָאֵלִית (partea de dispută din Talmud) se bazează în explicația acestei Mișna pe versetul din Deutoronom 7:3-4: „Să nu dai pe fiica ta fiului său și să nu iei pe fiica lui pentru fiul tău; pentru că ele ar abate pe fiul tău de după Mine și ar sluji alți dumnezei”. Talmud Bavli tractatul Kidușin 68:b ne învață: „Fiul tău, care provine dintr-o israelită, se numește fiul tău, iar fiul tău care provine dintr-o păgână nu se numește fiul tău, ci fiul ei”. Comentatorii evrei înțeleg expresia „fiul tău” ca „nepotul tău” și au diferite explicații despre identitatea celui la care se referă „a abate”: la fiul sau nepotul unei mame evreice sau, dimpotrivă, ai unei mame ne-evreice, situație în care copilul nu este considerat deloc evreu.

Încă o dovadă că această lege „(numai mamă evreică”) exista

deja în perioada primului Templu, o avem din cele scrise în cartea Ezra 10:2-3: „Și Șchanya, fiul lui Yechiel din fiii (neamul) lui Eilam i-a zis lui Ezra: Noi am abuzat de dumnezeul nostru și am luat soții străine din popoarele țării și acum există o speranță pentru Israel în această privință. Și acum facem un legământ (brit) cu dumnezeul nostru că vom alunga toate soțiile, cât și pe cei care s-au născut din ele, după sfatul lui Adonai, iar mițvat HAȘEM să se facă după Tora”. Din cauză că i-au alungat pe cei „născuți din ele” copiii ne-evreilor nu sunt considerați evrei.

Din toate acestea noi învățăm că, după *halacha*, numai cine s-a născut dintr-o mamă evreică, indiferent de originea tatălui, este evreu. Foarte mulți au încercat să explice această *halacha*. În primul rând de ce identitatea copilului nu depinde de ambii părinți? Și dacă depinde de un singur părinte de ce acesta să nu fie tatăl? Noi știm că multe *halachot* din Tora, Mișna și Talmud sunt consfințite printr-o construcție patriarhală. Personalitățile biblice aparțin și ele, de obicei, familiei bărbatului, odată cu legile de moștenire, împărțirea pământurilor și rolul de Cohen (*kehuna* כהן) –ceea ce înseamnă că toate trec prin tată. Sunt multe propuneri de explicații. Noi vom aminti aici numai câteva:

- **Explicație biologică:** pruncul se formează în special prin mamă;
- **Explicație culturală:** esența educației o face mama;
- **Explicație practică:** identitatea mamei este sigură, pe când a tatei nu este.

Mai sunt alte explicații pe care nu le vom aminti. Însă două fapte sunt acceptate de toți. Din spusele înțelepților din Mișna și Talmud nu reiese câtuși de puțin că această *halacha*, ("adică copilul primește identitatea mamei"), ar fi cunoscut vreodată o schimbare, este adevărată. Cu alte cuvinte, nu se poate înțelege că Ezra a schimbat *halacha* după cele scrise în citatul de mai sus. Nici presupunerea că înțelepții (*Tanaim* תנאים) de la sfârșitul celui de al doilea Templu ar fi

schimbat *halacha* din cauza cazurilor abundente de femei evreice violate de soldații romani. Nici asta nu ni se spune nicăieri. Pe de altă parte, este clar că nu putem spune că un născut din tată evreu și mamă ne-evreică este complet ne-evreu. Așa că un copil este considerat de unii *poskim* (înțelept care poate da sentință de *halacha*) ca fiind „sămânța lui Israel” וְיִשְׂרָאֵלִי וְיִשְׂרָאֵלִי și trebuie să i se ușureze *giyurul* (convertirea).

Cazul blestemătorului

Tocmai din pericopa noastră parcă reiese adevărul situației opuse, adică fiul unui *goi* (ne evreu) și al unei mame evreice este *goi*: „Și fiul unei femei israelite care era și fiul unui bărbat egiptean a ieșit între fiii lui Israel. Și fiul israelitei s-a bătut în tabără cu un israelit. Și fiul femeii israelite a hulit Numele și a blestemat. Și l-au adus la Moșe. Și numele mamei lui era Şlomit, fiica lui Divri, din tribul lui Dan” (Levitic 24:10-11).

Cine a fost fiul acestei israelite? În midrașul Şmot Raba 1:28 și la Rași Exod 2:11 ni se povestește că în Egipt, pe vremea sclaviei, un om de ordine egiptean נוגע (noges, un fel de polițist) a dorit-o pe Şlomit Bat Divri. El i-a scos soțul din casă dimineața devreme, când era încă întuneric, s-a întors la ea, s-a deghizat în soțul ei și a venit pe ea. Din asta s-a născut „fiul femeii israelite”. Din contradicția între apelativele „fiul israelitei” și „om israelit” se înțelege că primul nu este „israelit” și midrașul ne spune că el s-a convertit. De aici învățăm că a avut nevoie de *giyur* (convertire) ca să fie socotit israelit. Marele înțelept Ramban (Nahmanides) oferă următoarea explicație acestui midraș. El spune că „francezii” susțin că era nevoie de convertire, fiindcă asta s-a întâmplat înainte de Matan Tora (primire de Tora), pe vremea când evreii erau încă „goi” (ne-evrei) și datina era că identitatea se stabilea după tată. Dar el nu este de acord cu ideea asta. El spune că aici Toraua ne spune un singur lucru: fiul israelitei era „neconform pentru

ca să fie Cohen (*kehuna*), după cum apare și în Talmud. Și mai adaugă că ceea ce este scris aici în Levitic „între Bnei Israel” nu se referă la *giyur*, adică nu s-ar fi convertit, fiindcă nu avea nevoie, ci a rămas la mama lui, între israeliți, și nu l-a urmat pe tatăl lui, ca să fie egiptean.

Dar, probabil, „francezii” au avut dreptate fiindcă noi știm că Rivka, Rahel, Lea, Asnat, soția lui Yehuda, soțiile fiilor lui Yaakov și Ţipora, soția lui Moșe nu erau dintre urmașii lui Avraham Avinu.

Cu alte cuvinte, cea mai bună explicație care să-i cuprindă pe toți ar fi că, până la Matan Tora, această lege nu exista, iar evreii, nefiind circumciși și botezați, erau încă „goi”. Este știut că, în aceea perioadă, la toate popoarele identitatea se stabilea după tată. Din momentul în care s-a dat Tora, legea a stabilit că identitatea va fi după mamă, cu toate că această lege nu apare în Tora, ci în Mișna. Dar noi știm că, pentru evrei, Tora scrisă și Tora orală sunt egale. În orice caz, este exclus ca legea asta să fi fost stabilită de Ezra sau de alți înțelepți mai târziu, spre sfârșitul celui de al doilea Templu. Este clar, după credința noastră, că a fost dată din Sinai cu toate celelalte *halachot* din Tora, Mișna, Talmud etc.